

This article was downloaded by: [Columbia University]

On: 15 November 2014, At: 14:41

Publisher: Taylor & Francis

Informa Ltd Registered in England and Wales Registered Number: 1072954

Registered office: Mortimer House, 37-41 Mortimer Street, London W1T 3JH, UK

Geologiska Föreningen i Stockholm Förhandlingar

Publication details, including instructions for authors
and subscription information:

<http://www.tandfonline.com/loi/sgff19>

Mötet den 6 Februari 1896

Published online: 06 Jan 2010.

To cite this article: (1896) Mötet den 6 Februari 1896, Geologiska Föreningen i
Stockholm Förhandlingar, 18:2, 53-57, DOI: [10.1080/11035899609444312](https://doi.org/10.1080/11035899609444312)

To link to this article: <http://dx.doi.org/10.1080/11035899609444312>

PLEASE SCROLL DOWN FOR ARTICLE

Taylor & Francis makes every effort to ensure the accuracy of all the information (the "Content") contained in the publications on our platform. However, Taylor & Francis, our agents, and our licensors make no representations or warranties whatsoever as to the accuracy, completeness, or suitability for any purpose of the Content. Any opinions and views expressed in this publication are the opinions and views of the authors, and are not the views of or endorsed by Taylor & Francis. The accuracy of the Content should not be relied upon and should be independently verified with primary sources of information. Taylor and Francis shall not be liable for any losses, actions, claims, proceedings, demands, costs, expenses, damages, and other liabilities whatsoever or howsoever caused arising directly or indirectly in connection with, in relation to or arising out of the use of the Content.

This article may be used for research, teaching, and private study purposes. Any substantial or systematic reproduction, redistribution, reselling, loan, sub-licensing, systematic supply, or distribution in any form to anyone is

expressly forbidden. Terms & Conditions of access and use can be found at <http://www.tandfonline.com/page/terms-and-conditions>

GEOLOGISKA FÖRENINGENS

I STOCKHOLM

FÖRHANDLINGAR.

BAND 18. Häfte 2.

N:o 170.

Mötet den 6 Februari 1896.

Ordföranden, hr TORELL, tillkännagaf att Styrelsen till ledamöter af Föreningen invalt:

ingeniör H. F. BLANKETT från Helsingfors,

på förslag af hrr Svedmark och Lundbohm;

professor H. JÆKEL i Berlin och ingeniör J. HOLM i Stockholm,

på förslag af hr G. Holm.

På tillstyrkan af Styrelsen beviljade Föreningen begärdt publikationsbyte från innevarande år med redaktionen af *Jahrbuch für Geologie und Mineralogie Russlands*.

En skrivelse från Royal Society, London, angående förberedande åtgärder för utgifvande af en internationell katalog öfver naturvetenskaplig litteratur lades till handlingarna, sedan det upplysts, att K. Maj:t utsett bibliotekarien vid K. Vet. Akademien E. W. DAHLGREN till delegerad för Sverige vid en för detta ändamål under innevarande år sammanträdande kongress i London.

Hr TÜRNEBOHM höll föredrag om de tektoniska förhållandena inom det centrala Skandinavien.

Enligt den förevisade kartan förekomma derinom en mångfald af synklinala och antiklinala veck gående ungefär i N och

S. Utom dessa finnas några högst egendomliga tvärveck, yngre än de förstnämnda. Den skandinaviska veckningsprocessen har yttrat sig i stora öfverskjutningar, större än några hittills kända inom jordens bergskedjor. En stor skolla af äldre bergarter har skjutits öfver de yngre från V mot SO till O. Denna bergskolla har derefter blifvit i hög grad sönderfrätt, så att endast på utkanterna delar deraf ligga kvar. Föredr. redogjorde närmare för flere dylika småskollor såväl inom Sverige som Norge. Den bekanta öfverlagringen af kristalliniska bergarter på siluriska bildningar vid Åreskutan är en sådan rest af öfverskjutningen, som kan följas under långa sträckor. Den stora öfverskjutningen har åtföljts af en mängd mindre, hvilka dock ej kunnat studeras i detalj. Mäktigheten af den öfverskjutna massan har antagligen varit mycket stor. Nu återstår efter den starka denudationen endast mindre partier, af hvilka dock en del är 1,500 m mäktig.

Föredr. jemförde denna stora öfverskjutning med de tidigare i de Skotska högländerna och sedermera i Schweiz studerade analoga förhållandena.

Den nu framställda teorien om öfverskjutningar är enligt föredr. mening den, till hvilken man måste komma; den innesluter och sammanfattar en mängd fenomen, som eljest ej låta förklara sig.

Med anledning af föredraget uppstod diskussion mellan föredr. samt hrr SVENONIUS och HÖGBOM, af hvilka den förre ej kunde ansluta sig till öfverskjutningsteorien, huru kraftig den än vore, då det gälde att förklara alla skenbara motsägelser, och den senare visserligen ansåg sig böra fullt omfatta densamma men dock betonade, att den måste uppgifvas, om den såsom konsekvens fordrade antagandet af en ännu kvarstående utpreglad presilurisk topografi.

Efter diskussionens afslutande tackade ordföranden å Föreningens vägnar föredraganden för den serie af föredrag, i hvilken han för Geologiska Föreningen framlagt resultaten af sina arbeten inom det centrala Skandinavien.

»De undersökningar, för hvilka hr TÖRNEBOHM nu afgifvit en fullständig redogörelse, omfatta som bekant en tid af mer än 25 år. Under dessa har af föredr. insamlats ett storartadt material af iakttagelser, hvilka alldeles oberoende af den ena eller andra tolkningen alltid komma att ega ett bestående värde. Som bekant har föredr. sjelf funnit sig föranlåten att flere gånger mer eller mindre modifiera sin uppfattning om ifrågavarande fjellbyggnad. Af diskussionen i afton framgår också, att meningarne äro delade, och ingen torde kunna förutsäga, huru denna fråga kommer att vidare utveckla sig.

Detta arbete erinrar mig lifligt om hvad SEFSTRÖM yttrade, när han offentliggjorde sina för vetenskapen epokgörande observationer öfver reffloras riktning i Sverige och Finland. Han yttrade nämligen, att han efter anförande af fakta kunde hafva stannat vid dessas offentliggörande, men då man gerna söker att också skaffa sig en egen uppfattning af företeelserna och deras orsak, har han velat framställa den teori, som synts honom sannolikast förklara reffloras och rullstenarnes uppkomst. På samma sätt — äfven om framdeles uppfattningen blir en annan än den, till hvilken föredr. kommit, bör en och hvar vara honom tacksam för det härmed afslutade arbetet.»

Hr VESTERBERG redogjorde, under förevisande af prof å råmaterialen samt af koltegel och briketter, för *stenkolsindustrien i provinsen Sachsen i Preussen*.

Kollagren omkring Halle ega en mäktighet af ända till 15 m och en betydlig horisontel utbredning samt återfinnas äfven i andra delar af Sachsen. Kolen äro jordartade och af svartbrun färg. Dock förekommer äfven en brungrå afart, s. k. »Schweelkohle», hvilka användas för beredning af brunkolstjära, hvarur genom fraktionerad destillation erhålles dels paraffin, dels lysolja (solarolja eller tysk petroleum), dels s. k. »Gasöle». De senare hafva fått namn af sin användning för beredning af en särdeles lyskraftig gas, hvilken bland annat i komprimeradt tillstånd användes för belysning af järnvägsagnar. De vanliga,

svartbruna kolen åter hafva en storartad användning som brännmaterial. Men då de i sitt naturliga tillstånd äro starkt vattenhaltiga och mycket lösa, kunna de brännas endast i särskildt anordnade eldstäder (med s. k. trapprost), hvarför man ofta först förädlar kolen antingen till koltegel, eller ändå bättre till briketter. De senare beredas af pulvriserade kol, som torkas i en luftström af 70° och pressas i starka stålcyllindrar vid 75° temp. och ett tryck af ända till 1,000 à 1,500 atmosferer. Brunkolsbriketterna användas med förkärlek på ångbåtar och lokomotiv, emedan de kräfva ringa utrymme, samt i hushållen, emedan de brinna långsamt och ej smutsa ifrån sig, då de handteras. Äfven i den kemiska industrien t. ex. vid glasbruk finna de användning. Tysklands produktion af brunkolsbriketter utgjorde 1887: 800,000 ton. Priset i detaljhandeln var år 1892 i Halle 1.20 Mk. pr 100 kg (motsvarande 290 stycken).

Till sist påpekades, att man äfven i vårt land borde kunna tillverka användbara briketter af lämpliga *torfdysorter*, lika väl som t. ex. i Bayern.¹

Hr SVEDMARK visade i anslutning till föredraget briketter af brunkol från trakten af Köln samt torfbriketter från Ryssland och Skåne, hvilka af professor O. TORELL öfverlemnats till Sveriges Geologiska Undersöknings museum.

Hr VESTERBERG visade anfrätta block af kornig kalksten från Gotland.

Hr LINDVALL framlade till påseende sandslipade kalkstensstycken samt ett stycke breccia från Gotska Sandön.

¹ Den vid föredraget visade torfbriketten härstammar, såsom jag sedermera erfarit, just från Bayern.

Sekreteraren anmälde till införande i Föreningens förhandlingar följande uppsatser:

H. HEDSTRÖM. Geologiska notiser från Dalarne. 3 och 4.
J. G. ANDERSSON. Till frågan om de baltiska postarkäiska eruptivens ålder.

Sedan förra mötet hade N:o 169 af Föreningens förhandlingar blifvit färdigtryckt.
